

KERKEN SAMEN — SAMEN KERKEN

JAARGANG 35

NUMMER 12

DECEMBER 2016

Kerken Samen – Samen Kerken (KSSK)
is een gezamenlijke uitgave van:

- **Hervormde Gemeente 's-Graveland**
- **Hervormde Gemeente Kortenhoef**
- **Protestantse Gemeente 'de Graankorrel'**

INHOUDSOPGAVE

Redactie	pagina 02
Administratie	pagina 02
Contactadressen van de kerken	pagina 03
Erediensten Hervormde Gemeente 's-Graveland	pagina 04
Eredienst 'Veenstaete'	pagina 05
Algemene informatie	pagina 06
Informatie Hervormde Gemeente 's-Graveland	pagina 09
Gezamenlijke informatie Hervormde Gemeentes	pagina 21

REDACTIE

Kopij voor dit blad kunt u inleveren bij de redactie van uw gemeente.
Uiterste inleverdata van kopij voor de komende edities:

6 januari	5 mei	29 september
3 februari	9 juni	27 oktober
3 maart	7 juli	24 november
31 maart	1 september	15 december

Redactie Hervormde Gemeente 's-Graveland

mw. R. Kleijn
Harinxmahof 6
1244 RC Ankeveen
tel.: 035 – 656 2490
email: kleijn@kssk.nl

Redactie Hervormde Gemeente Kortenhoef

dhr. F. van Weeghel
Julianaweg 18
1241 VW Kortenhoef
tel.: 035 – 656 4239
email: vanweeghel@kssk.nl

Redactie Protestantse Gemeente 'De Graankorrel'

dhr. J. Hoekstra
Koninginneweg 74
1241 CW Kortenhoef
tel.: 035 – 656 1550
email: hoekstra@kssk.nl

ADMINISTRATIE

Abonnementstarief: € 12,50 per jaar.
ING.nummer KSSK: **NL08INGB0002648558**
t.n.v. Kerken Samen van Ankeveen, 's-Graveland en Kortenhoef

Voor alle vragen over abonnementen, adreswijzigingen e.d. kunt u contact opnemen met:

mw. R. Kleijn
Harinxmahof 6
1244 RC Ankeveen
tel.: 035 – 656 2490
email: kleijn@kssk.nl

CONTACTADRESSEN

HERVORMDE GEMEENTE 'S-GRAVELAND

Predikant:

Ds. G.J. van Meijeren
Noordereinde 12
1243 JG 's-Graveland
Tel: 035 – 6560598
Vrije dag: vrijdag
E-mail : dominee@hervormdegemeentesgraveland.nl

Pastoraal werker:

Br. W. Kroon
Erasmuslaan 47
1216 HL Hilversum
Tel.: 035 – 6214098
Email:
kroondorland@hotmail.com

Scriba:

Dhr. M.J. Flink
Berlagelaan 233
1222 JV Hilversum
tel.: 035 - 541 0117
email: scriba@hervormdegemeentesgraveland.nl

HERVORMDE GEMEENTE KORTENHOEF

Predikant:

Ds. J. Teding van Berkhout
Opbeltijden:
Dinsdag en donderdag:
van 9.00 - 9.30 uur en
van 19.00 - 19.30 uur

Scriba:

Dhr. C.A.M. van der Lelie

PROTESTANTSE GEMEENTE 'DE GRAANKORREL'

Predikant:

Vacant

Bijstand pastoraat:

ds. R.F.J. Beltman
Email:
predikant@pgdegraankorrel.nl

Scriba:

Mw. J.P. Hinloopen-Nieuwpoort

EREDIENSTEN

HERVORMDE GEMEENTE 'S-GRAVELAND

De diensten zijn 'live' op de website www.hervormdegemeentesgraveland.nl te volgen. Ook vindt u daar de diensten van (ongeveer) de laatste 6 maanden. Bezoek onze website en klik op 'opnames'. U kunt kiezen uit luisteren naar de eventuele live uitzending of een eerdere opname beluisteren of downloaden.

Zaterdag	24 december	22:00 uur	Ds. G.J. van Meijeren
Kerstavonddienst			Collecte: College van Kerkrentmeesters
Met medewerking van jongerenkoor Snowe			/Diaconie
Zondag	25 december	10:00 uur	Ds. G.J. van Meijeren
Eerste Kerstdag			Collecte: College van Kerkrentmeesters
Met medewerking van Henk Liberia, trompet.			/Diaconie (de Schuilplaats)
Aansluitend kinderkerstfeest			Extra collecte: Instandhouding Predikantsplaats
Zaterdag	31 december	19:30 uur	Ds. G.J. van Meijeren
Oudejaarsavond			Collecte: College van Kerkrentmeesters
Herdenking overleden gemeenteleden			/Diaconie
Zondag	01 januari 2017	10:30 uur	Ds. G.J. van Meijeren
Nieuwjaarsdag			Collecte: College van Kerkrentmeesters
			/Diaconie
Zondag	08 januari 2017	10:00 uur	Ds. H.P.J. Schormans uit Amersfoort
			Collecte: College van Kerkrentmeesters
			/Diaconie
			Extra collecte: Instandhouding Predikantsplaats

EREDIENST 'VEENSTAETE' (app 141 West)

Vrijdag

20 januari

15.00 uur

Ds. G.J. van Meijeren

INFORMATIE ALGEMEEN

Kort verslag synodevergadering op 17 en 18 november 2016

Notitie “De Maaltijd van de Heer” (LWK 16-07)

- Door professor dr. J. Muis is een notitie geschreven over het Heilig Avondmaal. In groepjes onder leiding van studenten en aan de hand van een viertal gespreksvragen is er gesproken over het Avondmaal.
- De scribe schrijft a.d.h.v. de rapportages een reflectie.
- Met een gesprekshandleiding wordt dit stuk dan aangeboden aan de kerkenraden.

Panelgesprek Donorwet (GS 16-05)

- Panelgesprek onder leiding van Tijs van den Brink

Evaluatie Permanente Educatie (LWK 16-06)

- Er is een evaluatierapport gemaakt door Commissie voor de Permanente Educatie. Dat rapport geeft aanleiding tot het vereenvoudigen van de PE.
- Het gaat bestaan uit twee delen (aangestuurd nascholing en studieverlof onder eigen regie) in plaats van de huidige drie delen (aangestuurd, open erkend en vrij studieverlof).
- Verder wordt de administratieve last verlaagd door de afschaffing van de accreditatie en de registratie.

Brainstormsessie agenda synode (GS 16-08)

- Wat vindt de synode dat er op de agenda komt voor de komende tijd.

Voortgang van de Ethische Bezinningen (GS 16-09)

- Drietal ethische bezinningen
  - a. Wij en ons werk
  - b. Familie als gegeven
  - c. Wij en ons lichaam

De synode bespreekt het onderwerp a.d.h.v. de brochure en daarna wordt de brochure aan de gemeenten ter beschikking gesteld voor gesprek.

Het project is een succes als er 1.000 brochures van elk worden afgenomen. In alle gevallen is het rond de 600 blijven steken.

In de synode is er gebrainstormd over hoe dit kan verbeterd worden, Vele suggesties zijn er gedeeld en het moderamen neemt dit mee voor de volgende keren.

Kerk 2025 Kerkordevoorstellen (GS 16-06)

- allereerst kwam de naamgeving aan de orde. Het Generaal College voor de Kerkorde stelde voor om de heringedeelde klassicale vergaderingen ‘regionale synode’ te noemen. Het voorstel haalde het niet. De synode besloot om de naam ‘classis’ te handhaven en de voorzitter daarvan wordt dan ‘classis-predikant’ genoemd.
- Verder kwamen de wijzigingen in de kerkorde aan de orde die te maken hebben met de nieuwe indeling van de classes zoals voorgesteld in ‘Kerk2015’.

- De kerkordewijzigingen werden in drie clusters besproken, te weten:
  - Cluster A: de inleiding, de regionale classicaie vergadering, de voorzitter, de generale synode en overgangsbepalingen
  - Cluster B: de ring, de werkgemeenschap, de colleges, de Walen en de visitatie
  - Cluster C: de kerkelijke presentie.
- Al deze zaken komen nog ter consideratie naar de huidige classicaie vergaderingen. Dat wordt dan voor ons op 23 januari toegelicht.

Functieprofiel classispredikant (GS 16-07)

- Na discussie is er een aantal aanpassingen aangebracht.

Mart Flink

Alle relevante stukken zijn te vinden op:

<http://www.protestantsekerk.nl/actueel/agenda/vergadering-generale-synode-november-2016>

Beide vergaderdagen zijn na te zien / te luisteren op:

<http://www.reformatorischemroep.nl/video/programma/pkn/982/synode-protestantse-kerk-in-nederland-dag-2/#.WD3oeX3mcyo>

NB

Tijdens de kleine synode van 25 november 2016 is de wens van de classis Hilversum omtrent mogelijke (gedeeltelijke) aansluiting bij de nieuwe classis Utrecht in plaats van Noord-Holland opnieuw ter sprake gebracht. Deze wens wordt weer als noot toegevoegd en het moderamen heeft een gesprek hierover met de classis toegezegd.

Abonnementsgeld

LAATSTE KEER DEZE MEDEDELING!

Jarenlang bent u gewend geweest in het voorjaar een acceptgiroformulier van ons te ontvangen, waarmee u uw bijdrage voor de KSSK kon betalen. Veel abonnees gebruiken deze acceptgiro al niet meer, maar betalen op een andere manier, bijv. door zelf een bedrag over te schrijven of via internetbankieren.

Ook veel bedrijven hebben de acceptgiro al afgeschaft. Vanaf 1 januari 2019 behoort de acceptgiro helemaal tot de verleden tijd.

Nu onze voorraad acceptgiroformulieren begint op te raken, kwam bij ons de vraag: Hoe verder.....??? Nog een aantal nieuwe bestellen of toch maar niet meer? Aanschaf van nieuwe formulieren is nogal prijzig en de bank brengt bij ons voor iedere verwerkte acceptgiro € 0,35 in rekening.

Daarom is op onze vergadering in maart jl. besloten **geen** nieuwe acceptgiro's meer aan te schaffen. Vanaf begin 2017 krijgt u een brief waarin u gevraagd wordt uw bijdrage zelf over te maken. Op de brief die u krijgt staat uw lidnummer en het jaar waarvoor de betaling bestemd is aangegeven. Bij uw betaling dient u die twee dingen te vermelden.

Er is nog een klein aantal acceptgiroformulieren aanwezig. Wilt u in 2017 toch nog een acceptgiro ontvangen, wilt u dit dan zo spoedig mogelijk (maar **in ieder geval vóór 15 december 2016**) doorgeven aan:

Rita Kleijn

Het adres, telefoonnummer en e-mailadres staan voor in elke KSSK vermeld. U kunt ook onderstaand strookje opsturen.

Let wel: de aanvragen worden op volgorde van binnenkomst behandeld. Wacht dus niet te lang, **want op=op**.

Tenslotte wijzen wij u erop dat automatische incasso **niet** mogelijk is. Daarvoor zijn wij een te kleine organisatie. Voor automatische incasso is een ingewikkeld boekhoudprogramma voor de computer noodzakelijk en een boekhouder met kennis van zaken. Dit is voor ons niet haalbaar.

Het wordt even wennen, maar het zal zeker lukken. Zijn er vragen, dan kunt u altijd even bellen.

Namens de administratie van de KSSK,

Rita Kleijn

Ik wil in 2017 nog een acceptgiro ontvangen

(opsturen naar Rita Kleijn,)

Naam:.....

Adres:.....

Woonplaats:.....

Handtekening:.....

INFORMATIE HERVORMDE GEMEENTE 'S-GRAVELAND

Meditatie

Lukas 1: *Mijn ziel maakt de Heere groot, en mijn geest verheugt zich in God, mijn Zaligmaker.*

De tekst van het Magnificat, de lofzang van Maria komt uit het eerste hoofdstuk van het Evangelie van Lukas. Het is een bekend lied en we zingen het geregeld. Het lied lijkt erg op, en is ook vormgegeven naar een ander lied. Namelijk het lied van Hannah in het Oude Testament. Hannah was onvruchtbaar en bidt in de tempel tot God om een kind, en het wonder gebeurt: Samuël wordt geboren. De onvruchtbaarheid van Hannah is niet de enige keer dat we horen van onvruchtbaarheid in de bijbel. Nee, vele belangrijke vrouwen in de bijbel zijn onvruchtbaar. Sara de vrouw van Abraham, Rebekka de vrouw van Izaak en ook Elizabeth de moeder van Johannes de Doper.

Een gesloten baarmoeder wijst in de bijbel op meer dan het verdriet geen kinderen te kunnen krijgen. De onvruchtbaarheid van die vrouwen, vooral van deze belangrijke vrouwen, vertelt ons iets. Het leert ons de onmacht van mensen. Het staat symbool voor de onmacht van de mensheid ten overstaan van de zonde, de dood en het verderf. Uit de mens komt geen nieuw leven voort, uit de mens komt niet de voortgang van de geschiedenis van het heil en de redding voort. Telkens weer moet God het zelf mogelijk maken, hij belooft Abraham dat zijn nageslacht tot zegen zal zijn voor alle volken. God zelf maakt dat waar en niet Abraham via een slavin, Hagar. God scheidt zijn toekomst en zijn rijk en Hij opent de schoot van Sara en die andere vrouwen en scheidt zo zelf de voortgang van zijn heilsgeschiedenis. Het Woord van God, Gods handelen scheidt toekomst tegen de dood, de zonde en het verderf in, mensen verwekken dat niet. Dat leren wij van die vrouwen in de bijbel, dat

leren zichzelf: de toekomst en het heil zijn van godswege en niet uit mensen.

Zo komen we bij Maria, van haar wordt gezegd dat zij maagd is (Matt. 1). Met ons biologieboek komen we daar niet uit: was zij echt maagd? Een raadsel. Maar als we dat lezen tegen de achtergrond van het bovenstaande over de vrouwen uit de bijbel gaan we de bedoeling daarvan wellicht beter verstaan. Gods geschiedenis van redding is niet uit mensen, en als de lang beloofde Messias uit de lijn van Abraham, Juda en David komt, Hij die de climax van Gods reddende handelen door de tijd heen is, dan geldt van Hem zeker dat Hij gegeven wordt door God zelf. Van Hem geldt zeker, in overtreffende trap dat Hij niet uit mensen voortkomt, maar gegeven wordt door God, Hij is uit de Heilige Geest. Daarom wordt er van Maria gezegd, ze is niet onvruchtbaar, maar zelfs de overtreffende trap: maagd. Geen mens heeft Jezus Christus mogelijk gemaakt. Eerder hebben wij als mensen hem onmogelijk gemaakt, er is voor hem geen plek, niet in de herberg, niet in ons leven. God heeft Hem, Jezus Christus echter geschonken en zo voor ons de toekomst geschapen tegen de dood, de zonde en het verderf in. Daarom: *Mijn ziel maakt de Heere groot, en mijn geest verheugt zich in God, mijn Zaligmaker*

In Memoriam

Zr. Clasina van Doorn-van der Vliet overleed op 3 november jl. op 79-jarige leeftijd. Zij woonde zeer lange tijd aan het Noordereinde in 's-Graveland. Dat was haar thuis, haar plek, samen met haar zoon Ad. Mede dankzij de goede zorgen van Ad kon zij op die manier ondanks haar dementie nog lange tijd thuis wonen op haar vertrouwde plek. Toch moest zij tot haar verdriet op het laatst vertrekken naar de Beukenhof in Loosdrecht. Daar heeft

zij echter nog maar heel kort gewoond. Toen ik haar de laatste keer ontmoette vertelde ze honderduit over haar familie en wortels in Loosdrecht. Daar komt haar familie vandaan, maar zelf voelde ze zich thuis in 's-Graveland. Na het overlijden van haar man een tiental jaar geleden, pakte ze de kerkgang weer op. Met veel genoegen heeft ze deelgenomen aan het leven van onze gemeente en ze gaf aan dat het ook belangrijk voor haar was. Ook mocht ze actief zijn als vrijwilligster in Oudergaarde. Op donderdag 10 november werd er in een bijeenkomst op Den en Rust te Bilthoven afscheid van haar genomen. We denken aan haar zoon Ad met wie ze zo lang het huis heeft gedeeld en aan de andere kinderen Willem en Marga, Louis en Yvonne en de kleinkinderen. We wensen hen kracht en troost toe.

Zr. Elisabeth Smallenburg - van Doorn overleed op 7 november. Ze mocht de hoge leeftijd van 96 jaar bereiken. Op de begrafenis lazen wij met elkaar Psalm 23. Zr. Smallenburg was dementerend en woonde in Gooiers Erf, maar kon deze psalm tot op het laatst voor de geest halen, ze genoot van deze bekende woorden. Zr. Smallenburg heeft een actief leven gehad, bloemen en zingen waren haar favoriete bezigheden. Ze zorgde voor haar gezin en tegelijkertijd ook voor de tabakswinkel van haar opa die zij na zijn overlijden onder haar hoede nam. De oorlog heeft diepe indruk gemaakt op zr. Smallenburg; haar opa, koster van Doorn, nam onderduikers in huis en in de kerk. Onder de banken naast de kerkenraad waren holle ruimte waarin zij weg konden kruipen. Deze periode ging natuurlijk niet buiten de familie om en iedereen was daarbij betrokken, dat waren spannende tijden waarin dapperheid gevergd werd. Een periode waar zr. Smallenburg telkens over vertelde. We denken aan de kinderen, Magda, Daan en Kees in deze tijd van rouw en bidden om Gods nabijheid.

Herdenken van de overledenen

In de dienst op oudejaarsdag gedenken we de namen van broeders en zusters die ons zijn voorgegaan. Soms gebeurt het dat mensen vrij plotseling zijdelings bij de gemeente betrokken raken of een beroep op je doen als pastor in ziekte en uiteindelijk ook in sterven. Deze broeders en zusters noemen wij ook. Zij raken in meer of mindere mate ook thuis in de gemeente, we hebben voor hen gebeden en ik heb gemerkt dat u met kaarten of op andere wijze ook meegedeeld hebt. In ons hart noemen we ook hen buiten de kring van de gemeente die ons lief zijn en die ons zijn ontvallen.

Op 6 januari overleed zr. Nel Derksen-Hafkamp in de leeftijd van 85 jaar.

Op 17 januari overleed zr. Evertje Portengen-Zwep in de leeftijd van 90 jaar.

Op 25 juni overleed br. Gerardus Johannes Bart in de leeftijd van 80 jaar.

Op 15 augustus overleed br. Adrianus Antonius van Arnhem in de leeftijd van 74 jaar.

Op 26 september overleed zr. Johanna Cornelia Pot in de leeftijd van 70 jaar.

Op 27 september overleed br. Arnout van der Spek in de leeftijd van 83 jaar.

Op 28 september overleed zr. Willemina van den Broeck-Gijzel in de leeftijd van 95 jaar.

Op 3 november overleed zr. Clasina van Doorn - van der Vliet in de leeftijd van 79 jaar.

Op 7 november overleed zr. Elisabeth Smallenburg - van Doorn in de leeftijd van 96 jaar.

Op 4 december overleed zr.

Hendrina Ebbink – van Oostenrijk in de leeftijd van 96 jaar.

Heel vaak wordt gevraagd naar psalm 23 rond het overlijden. Die oude woorden, zo bekend, zijn woorden waarin we kunnen schuilen en ze richten ons op. *De Heere is mijn herder, mij ontbreekt niets. (...) Ja, goedheid en goedertierenheid zullen mij volgen al de dagen van mijn leven. Ik zal in het huis van de HEERE terugkeren tot in lengte van dagen.*

Overleden

Op 4 december is overleden **zr. Hendrina Ebbink – van Oostenrijk**, weduwe van Jan Ebbink. Zij mocht de leeftijd van 96 jaar bereiken. Op vrijdag 9 december was de afscheidsbijeenkomst en aansluitend de begrafenis op begraafplaats Berestein. Wij wensen de kinderen, kleinkinderen en verdere familie Gods troost en nabijheid toe. Correspondentieadres: **Fam. Dijkhuizen-Ebbink, Broekweg 17, 2235 BG Valkenburg.**

Meeleven

We leven mee met **zr. R.** Zij verblijft voorlopig tijdelijk in Gooiers Erf in Hilversum. Men hoopt dat ze daar kan aansterken en dat de juiste verzorging haar geboden kan worden. We bidden voor haar en voor br. Ravenhorst in deze periode waarin er veel van hen gevraagd wordt.

We noemen **fam. M.** Hun dochter Ingeborg is ernstig ziek en gaat een lang traject van behandelingen in. We bidden voor haar gezin en voor haar ouders in deze spannende tijd.

Zo aan het einde van het jaar noemen we **fam. H.** Zij hebben als gezin een zwaar jaar gehad, Annelies werd ziek en dat heeft op haar en haar gezin een zware weerslag. We willen voor hen bidden om kracht van God en Zijn nabijheid.

We denken aan **br. van O.** Hij is al langere tijd thuis ziek en hij is kwetsbaar. Het doet hem verdriet niet meer naar de kerk te kunnen, we denken in gebed aan hem en zijn vrouw.

In de periode voor kerst noemen we de namen van gemeenteleden die niet meer thuis wonen, of op een dergelijke leeftijd zijn dat ze niet meer in staat zijn naar de kerk te komen. Wellicht kunt u aan ze denken in gebed en/of door middel van een kaartje.

Deze lijst is wellicht niet volledig, laat het me dan graag weten.

Zr. W.H. Berends-Zomer,

Br. A. Bouter,

Zr. A. van Loenen,

Zr. M.C. ten Cate-Vink,

Br. J. van den Broeck,

Zr. A. Bestebroer-Jansen,

Zr. S. Rigter van Rijn,

Zr. G.T. van Schaik-van Eik

Br. H.W. Schoenmaker,

Br. M. Stam,

Br. W. van Rijn,

Br. en zr. J.J. van Rijn-Doornekamp,

Br. van Rijn woont zelf in Gooizicht

Kerstdiensten

De kerstdiensten zijn bijzonder om te mogen vieren en we doen ook altijd ons best om ze een bijzonder tintje te geven. De kerk is allereerst prachtig versierd door vrijwilligers, bij het ouderenkerstfeest heeft men dat al kunnen bewonderen.

Kerstavond 24 december is er om 22.00 een dienst waarin het jongerenkoor 'Snowe' zingt. Daarnaast verzorgen jongeren van de kerk voor (vanaf 21.30) en na de kerkdienst glühwein en chocolademelk rondom vuurkorven op het kerkplein. Een feestelijke dienst! Bij uitstek geschikt om eens mensen uit te nodigen die niet zo vaak naar de kerk gaan, burens, vrienden, enz. Op kerstochtend om 10.00 wordt de dienst versierd door Henk Liberia op de trompet en Jaap Haarman op

het orgel. Daarna wordt vanzelfsprekend het kinderkerstfeest gevierd. Het is elk jaar weer een feest om met hen het kerstfeest te vieren. Blijft u daarom vooral na de ochtenddienst.

Kringen

Begin januari komt er al weer een KSSK uit. Toch hier alvast een korte aankondiging van de kringen. **10 januari gesprekskring en 11 januari leeskring.** Van harte welkom!

Ds. G.J. van Meijeren

Hartelijk bedankt

Hartelijk dank aan de gemeente te 's-Graveland voor het mooie boeket bloemen dat ons werd geschonken bij de welwillende woorden die scriba Flink bij de afkondigingen voor de dienst van zondag 4 december tot mij richtte.

Ik kon ermee thuiskomen in Katwijk. Uw meeleven ter gelegenheid van het ambtsjubileum en emeritaat deed goed!

Vriendelijke groet van uw gastpredikant,
ds. Barend Weegink

Uit de kerkenraad

Feestelijke dienst zondagochtend 11 december!

Op zondag 11 december jl. vond de herbevestiging van onze predikant Geert van Meijeren plaats. Na een periode van drie jaar via de mobiliteitspool is Geert van Meijeren nu via het aangenomen beroep voor onbepaalde tijd aan onze gemeente verbonden. Wat is het mooi als je als predikant en gemeente besluit graag samen verder te willen. Wat een geschenk is het dan

als het gegeven wordt om ook daadwerkelijk samen verder te gaan.

Als je dankbaar bent en blij dan mag je dat zeggen en dan mag je dat tonen. Je blijdschap en dankbaarheid mag je daar brengen waar het thuis hoort, bij God, in Zijn huis. Dat hebben wij in de feestelijke dienst op 11 december gedaan.

Heel fijn was het dat evenals bij de bevestiging drie jaar geleden Geert zijn vader, ds. K. van Meijeren, aanwezig was om aan Geert en de gemeente vragen te stellen bij de herbevestiging. In gebed mocht hij danken en om een zegen bidden voor Geert en Machteld, voor Geert zijn werk en voor de gemeente. We mochten Gods woord horen, lof zingen en luisteren naar het gelegenhedskoortje uit de gemeente én naar Henk Liberia en Ria den Dikken op trompet en orgel. Na de dienst was er gelegenheid om Geert en Machteld de hand te drukken en was er natuurlijk koffie met iets lekkers. Met elkaar mogen wij terugkijken op een prachtige dienst!

Na de herbevestiging zongen wij een paar verzen uit gezang 314. Uit deze verzen wil ik hier graag nog een paar regels noemen. “Wij bidden en wij danken saam, wij roemen in één Vadernaam”. “Gij die gelooft, verheugt u samen, ’t is God, die trouw zijn kerk bewaart!” Wat is het een zegen dat wij iedere week als gemeente bij elkaar mogen komen en Gods trouw mogen ervaren.

Procedure verkiezing ambtsdrager

Eerder hebben wij aangegeven dat er momenteel één vacature (ouderling) is in de kerkenraad en dat wij als kerkenraad er naar streven om in januari 2017 weer een voltallige kerkenraad te hebben. Met een voltallige kerkenraad kunnen de lopende zaken in de gemeente nog beter opgepakt en uitgevoerd worden en kan er, en dat vinden wij van groot belang voor onze gemeente, ook weer meer aandacht zijn voor huisbezoeken.

Indienen van namen door de gemeente

De gemeente heeft in de procedure van verkiezing van ambtsdragers een belangrijke taak. De gemeente wordt gevraagd namen in te dienen van degenen die zij voordragen als ambtsdrager. Het is de gemeente die roept! Zowel via het kerkblad als via de afkondigingen hebben wij de gemeente opgeroepen namen in te dienen van gemeenteleden die u voordraagt als ambtsdrager.

Helaas hebben wij geen enkele naam ter voordracht vanuit de gemeente ontvangen. Als kerkenraad hebben wij ons hier over gebogen en hebben wij besloten om de procedure voor de verkiezing van ambtsdrager om deze reden voor dit moment te stoppen. In de tweede helft van 2017 zal de procedure verkiezing ambtsdragers opnieuw gestart worden.

Dit betekent dat wij voorlopig geen voltallige kerkenraad hebben. Omdat wij het zoals gezegd heel belangrijk vinden dat er weer meer aandacht is voor huisbezoeken zullen wij ons de komende tijd bezinnen op de mogelijke vormgeving van huisbezoeken in onze gemeente.

Kerkenraadsvergadering

Op D.V. dinsdag 17 januari 2017 vergadert de kerkenraad. Als u iets wilt bespreken met de kerkenraad kunt u binnenlopen tussen 20.00 uur en 20.30 uur.

Tot slot

Tot zover het nieuws vanuit de kerkenraad. Mocht u vragen hebben of iets kwijt willen aan de kerkenraad, aarzel dan niet om één van de kerkenraadsleden aan te spreken.

Ymkje van 't Riet

College van Kerkrentmeesters**Eindejaarscollecte**

Deze periode ontvangt u weer de envelop met de brief voor de gebruikelijke eindejaarscollecte.

U zult zien dat de gele acceptgirokaart er niet meer bij zit. Zoals u wellicht weet wordt de gele acceptgirokaart afgeschaft. U hebt dat ook kunnen lezen in de vorige KSSK over het abonnementsgeld. Het is wel jammer dat die gele kaart verdwijnt, want het was een gemakkelijk formuliertje wat ons eraan herinnert dat we nog geld moeten overmaken. Dat is nu weg.

Wij proberen dat op te lossen door onderaan de brief een strookje te printen dat u voor uw administratie kunt gebruiken als seintje dat er nog geld overgemaakt moet worden. Wij hopen erop u hiermee van dienst te zijn.

Opbrengst van de collectes

		Coll.bon
20 nov	€ 91,00	46%
27 nov	€ 152,00	31%
04 dec	€ 121,75	37%
11 dec	€ 182,70	37%

Instandhouding predikantsplaats:

20 nov	€ 97,45	43%
04 dec	€ 102,05	36%

(Om het gebruik van collectebonnen te stimuleren vermelden we het % collectebonnen per collecte)

Bankrekeningnummer College van Kerkrentmeesters: **NL65 INGB 0000 4918 04**
t.n.v. Kerkvoogdij Herv. Gem. 's-Graveland.
(Let op !! Het rekeningnummer voor het bestellen van collectebonnen staat hieronder)

Collectebonnen

Collectebonnen zijn verkrijgbaar door storting van het bedrag op **bankrekeningnummer NL24 INGB 0000 5319 24** ten name van **Hervormde Gemeente 's-Graveland**.

Er zijn boekjes beschikbaar met een drietal waardes, te weten:

15 euro (20 x 0,75)

25 euro (20 x 1,25)

45 euro (20 x 2,25)

Als u bij uw overschrijving vermeldt welke waarde(s) u wilt ontvangen, dan zult u, bijna per ommegaande, de door u bestelde boekjes ontvangen.

Voor verdere informatie kunt u bij ondergetekende terecht, of bij één van de andere kerkrentmeesters.

Allen hartelijk dank voor uw gaven.

Namens het College van Kerkrentmeesters,
Mart Flink

behandeling van problemen in de relationele of psychische sfeer en op de verwerking van rouw en ingrijpende en beschadigende gebeurtenissen in het leven. De hulpverlening heeft tot doel de hulpvrager dusdanig te ondersteunen en zodanige instrumenten aan te reiken, dat hij of zij weer uitzicht krijgt in en greep op het dagelijkse leven.

De hulpverleners van Schuilplaats doen hun werk vanuit hun christelijke levensovertuiging en vanuit de overtuiging dat elk mens als schepsel van God van grote waarde is en het daarom verdient om, wanneer zij in het leven zijn vastgelopen, weer op weg geholpen te worden, met de wetenschap dat zij hun leven aan God mogen toevertrouwen en dan Zijn onvoorwaardelijke liefde, nabijheid en hulp mogen ervaren.

Naast de directe hulpverlening wil Schuilplaats de christelijke gemeenten ondersteunen bij hulpverlening aan leden met psychosociale problemen, onder andere door het trainen van ambtsdragers en het geven van voorlichting.

Stichting Schuilplaats is in belangrijke mate afhankelijk van giften, collectes en donaties en verdient daarom onze financiële ondersteuning en ondersteuning door gebed.

Van harte aanbevolen.

Diaconie

Opbrengst collectes

		Coll.bon
20 nov (Dorcas)	€ 132,20	52%
27 nov	€ 123,00	38%
04 dec (Mosul)	€ 203,80	39%
11 dec (Wording)	€ 238,10	34%

Hartelijk dank voor uw gaven.

Rekeningnummer Diaconie
NL23 RABO 038 82 33 605
t.n.v. Diaconie NH Kerk 's-Graveland

Collecte 25 december

De collecte van zondag 25 december 2016, eerste Kerstdag, is bestemd voor de Stichting Schuilplaats. Dit is een landelijke interkerkelijke hulpverleningsorganisatie die hulp verleent aan mensen die in geestelijke nood verkeren. Schuilplaats richt zich op de

---

Roosters

Rijrooster**1^e Rijder**

25 dec	Arnold van 't R.
01 jan	Wim L.
08 jan	Koen van B.
15 jan	Klaas P.

2^e Rijder

25 dec	Henk H.
01 jan	Henk van de P.
05 jan	Adrie/Raymond van de P.
15 jan	Niels S.

Oppasrooster

25 dec	Ineke T. Bas ter S.
01 jan	Lislore H. Marly van R.
08 jan	Gerna D. Rachel V.
15 jan	Yvar S. Sjoerd K.

Collectantenrooster

24 dec	Kerstavonddienst diaken/kerkrentmeester
25 dec(IPP)	Rachel V. Jasmijn ter S.
31 dec	Oudejaarsavonddienst diaken/kerkrentmeester
01 jan	diaken/kerkrentmeester
08 jan (IPP)	Bas ter S. Matthijs van 't R.
15 jan	diaken/kerkrentmeester

Koffierooster

25 dec	Jos A.
01 jan	Anneke van .
08 jan	Jenn R.
15 jan	Yvar S.

Wonderlijke geboorte!

‘En u Bethlehem Efratha, u die klein bent onder de duizenden in Juda, uit u zal voor Mij voortkomen Die in Israël Heere is – Wiens uitgang van het begin en van eeuwigheid af geweest is’ (Micha 5:1, weergave DB 1545).

(...) Het is nodig dat u blijft bij het woord van de profeet. In de eerste plaats zegt hij over Bethlehem: ‘Uit u zal uitgaan [of voortkomen]’ (vgl. Micha 1:5). Naar aanleiding hiervan getuigen de woorden van de hogepriester en de schriftgeleerden dat ‘uitgaan’ zoveel betekent als geboren worden (vgl. Mattheüs 2:4 vv). De Koning zal uit Bethlehem uitgaan, dat is: Hij zal in Bethlehem geboren worden. Daarna spreekt de profeet verder: ‘Zijn uitgang is van eeuwigheid af’, dus voordat tijd, dag en uur geweest is. Dat wil zeggen: Die

in Bethlehem zal worden geboren, is ook van eeuwigheid geboren.

Wilt u nu weten vanwaar dit Kind komt? Luister dan naar de profeet Micha – hij zegt eerst dat Hij uit Bethlehem komt. Waar komt Hij nog meer vandaan? Alleen uit Bethlehem? Nee, maar Hij is geboren voordat er een dag geweest is, voor de wereld er was, voordat hemel en aarde, zon en maan geschapen waren. Er zijn geen woorden die dit kunnen uitspreken! Uit Bethlehem komt Hij door Zijn moeder – maar Hij is van eeuwigheid, vóór de tijd, vóór men dag en nacht, tijd en uur kon tellen.

Deze nu is de Koning en Heere over Gods volk, onze Heere Jezus Christus, Die in de tijd van koning Herodes in Bethlehem is geboren als een echt en waar Mens uit een natuurlijke moeder, maar zonder toedoen van een man – door de Heilige Geest is Hij ontvangen. En deze echte en ware Mens draagt ook de Naam: ‘DIE GEBOREN IS VOOR DE WERELD WAS’, voordat er dagen waren. Zo moet men Hem leren kennen: dat Hij waarachtig Mens is, in de tijd geboren in Bethlehem, én waarachtig God, vóór de tijd geboren in eeuwigheid. Uit wie kan Hij dan geboren zijn, wanneer Hij vóór de wereld geboren is? Uit niemand dan uit God. Daarom moet Hij ook eeuwige God zijn.

Hij is onze Koning! Want als Christus enkel en alleen mens was, dan had hij ons niet kunnen helpen, en waren wij allemaal een prooi van de duivel geweest. De dood zou Hem immers op dezelfde manier gedood hebben als alle andere mensen. Het zou ons ook niet hebben geholpen als Hij alleen uit een maagd was geboren. Het zou voor dood en duivel geen verschil gemaakt hebben dat Hij uit de maagd Maria geboren was. Dit doet het echter: dat de maagd niet alleen een zoon draagt, maar dé Zoon Die vóór de wereld geboren was en nu ook in de wereld geboren wordt.

Omdat Hij echter in de tijd in Bethlehem geboren is en in de wereld geboren is als een

ander kind, moest Hij sterven. Omdat Hij daartoe gezonden was, moest Hij tot zondaar worden en Zich voor ons laten verdoemen. Dit is de reden dat duivel en dood zichzelf vangen. Zij vallen op Hem aan en kijken niet verder dan Zijn geboorte in Bethlehem. En vanwege deze geboorte laat dit Kind Zich doden. Maar als Hij in het graf ligt, spreekt Hij: 'Ik ben geboren vóór de wereld was!' En Hij breekt met macht door graf, zonde, dood en duivel heen, zodat zij Hem niet kunnen houden.

DOOR: *dr. Maarten Luther*

UIT: *Die Haus-Postille nach Georg Rörer, gedrückt zu Jena durch Christian Rödigers Erben, Anno 1559, vgl. W(2) 13b, S. 1567-1569 (verkort).*

Oud en nieuw

Hij die op de troon zat zei: 'Alles maak ik nieuw!'- Ik hoorde zeggen: 'Schrijf het op, want wat hier wordt gezegd is betrouwbaar en waar.' Openbaring 21 : 5 (NBV)

Vandaag (31 december) is alles oud. Het afgelopen jaar komt nog even bij je langs, Was het een goed jaar, een snertjaar of mogelijk zelfs een rampjaar?

Johannes sluit heel hoopvol af. Met de droom van een nieuwe stad Jeruzalem, die zo mooi als een bruid mooi kan zijn, neerdaalt uit de hemel. Met schitterende muren en poorten. En zelfs een rivier die er in het oude Jeruzalem nooit geweest is. De poorten gaan nooit meer dicht, de dijken hoeven nooit meer te worden opgehoogd, er komt nooit meer een bange nacht. Want God woont zelf tussen de mensen, je kunt bij Hem in- en uitlopen als op een camping bij de burens,

En God zegt: 'Alles maak Ik nieuw!' Dit is de enige keer in heel dit visioen dat je de stem van God hoort. Wat Hij zegt, is een zucht vol vreugde. Ik ga alles nieuw maken! Met die belofte kijken we moedig naar morgen (1 januari). Vandaag is alles nog oud, maar God gaat alles nieuw maken. Amen.

Christus, stille vaste ster, (...)
Geef ons moed; 't is ons goed U te zien, Getrouwe,
Uw hoog rijk t' aanschouwen.
(Gezang 483, LvdK)

UIT: *Zijn roepstem horen*

DOOR: *drs. P.L. de Jong*

Rome en Maarten Luther

Lund

Op 31 oktober jl. werd in Lund (Zweden) het jaar van de herdenking van de Reformatie ingeluid. Een van de opmerkelijkste gasten was de paus. Daags ervoor was hij uit Rome afgereisd voor een tweedaags bezoek aan Lund. Met een zekere spanning keek men hiernaar uit.

Op de heenweg zei de paus, nog in het vliegtuig, dat hij zijn bezoek als 'zeer belangrijk' ervoer. Zijn aanwezigheid kon bijdragen aan een toenadering tussen protestantse kerken en de rooms-katholieke kerk.

De paus sprak in Lund lovende woorden over Maarten Luther. Hij zei: 'Er is meer dat ons bindt dan ons scheidt.' Daarbij wees hij op het belang van Luthers vraag naar een genadige God. Deze vraag is beslissend voor ons mensen. Luther vond het antwoord in het Evangelie van Jezus' menswording, dood en opstanding. Hij stelde dat Luthers geestelijke ervaring ons voor een uitdaging stelt. Luthers nadruk op 'genade alleen' accentueert het feit dat het altijd God is die het initiatief neemt in de redding van de mensen, nog voordat de mensen kunnen antwoorden of zelfs willen antwoorden. Hij wees daarbij op nog een belangrijk aspect van de Reformatie: Luther bracht een herwaardering van de Heilige Schrift teweeg.

Benedictus

De paus sprak geheel in de geest van zijn voorganger paus Benedictus XVI. De voormalige paus kent Luthers geschriften als

weinig anderen. Al in de jaren zestig van de vorige eeuw maakte hij uitgebreid studie van Luthers theologie. Enkele jaren geleden onderstreepte hij zelfs in een van zijn preken dat niemand de kern van het Evangelie zo duidelijk onder woorden heeft gebracht als Luther, toen deze sprak van de ‘genadige ruil’ tussen Christus en de gelovige. Christus ruilt met de zondige mens: Hij neemt de zonde over en geeft de mens zijn gerechtigheid. Benedictus zei daarvan: ‘Zo is het Evangelie en zo worden wij gered.’ In 2011 zei hij in Erfurt dat de vraag van Luther naar de genadige God de kernvraag is van het mensenleven. Het heeft er veel van weg dat de huidige paus voor zijn bezoek aan Zweden Benedictus heeft bezocht of goed notie heeft genomen van zijn kennis van Maarten Luther.

Geen lippendienst

Dat de paus geen lippendienst bewees en dat hij wist waarover hij sprak, valt op te maken uit eerdere van zijn preken. De paus heeft de gewoonte om drie keer per week in de vroege morgen een korte dienst te houden in een van de kerken in het Vaticaan (Santa Martha). Voor deze diensten nodigt hij de mensen uit die hij die dag zal ontmoeten. Meer dan eens wordt ook personeel dat werkt in het Vaticaan uitgenodigd: keukenpersoneel, tuinlieden, de Zwitserse garde etc. De preken zijn pakkend en praktisch tegelijk. Ze worden gepubliceerd. Inmiddels zijn er al zeven delen van uitgebracht.

Daags na 31 oktober las ik een preek die de paus hield op 15 juni 2013 over 2 Korinthiërs 5. Ik vertaalde delen van de preek en geef deze graag door aan de lezers van Ecclesia. De preek laat een paar dingen zien:

- Allereerst dat er in Rome een andere wind waait dan lange tijd het geval geweest is.
- De preek bewijst (zoals vele meer) dat Franciscus meer is dan een ‘paus die iedereen aardig vindt’, zoals het dagblad Trouw suggereerde. Het is de paus er niet om te doen ‘aardig gevonden te worden’ en ‘aardig te doen’. Dat is wellicht het beeld dat in Nederland leeft. De preek laat zien wat hem drijft: hij heeft een boodschap voor deze

wereld en durft het aan om die bekend te maken. En wat hij zegt, zegt hij in oprechte bewogenheid, met tact en volharding, soms ook met beslistheid.

- De preek laat zien dat de paus dichtbij Luther staat, zowel in het ‘door genade alleen’ als door de ‘zalige ruil’, waarover Luther graag sprak en waarvan de vorige paus zei dat het de kern van het Evangelie is. Ook Luthers beroemde uitspraak ‘geloof is een onrustig ding’, klinkt door in de preek.

Toenadering van de wereldkerken

De breuklijnen tussen Rome en de andere delen van de wereldkerk zijn nog niet geheeld. Maar het feit dat de paus begin dit jaar de patriarch van Moskou ontmoette op Cuba en onlangs te gast was in Lund, zegt toch wel iets.

Als er in Rome sprake is van een heroriëntatie op de kern van het Evangelie, is een tegemoetkomende houding naar de andere wereldkerken zeer toe te juichen — juist nu. ik onderstreep de laatste twee woorden omdat de christenen wereldwijd steeds meer vervolgd worden; omdat de toestand van de wereld (met zijn vele dreigingen) er om vraagt dat de boodschap van de kerk helder doorklinkt.

In Rome is men wellicht bereid te leren van Maarten Luther. Dat is van belang. Een toenadering van Rome tot Luther kon ook wel eens van grote betekenis zijn voor het protestantisme zelf. Wellicht zouden wij dan makkelijker bereid zijn te leren van Rome, onder meer inzake het kerkbesef, dat in het protestantisme bijna volkomen is uitgesleten, iets waarop dr. E.E. Bouter in zijn onlangs verschenen proefschrift wijst. ‘Van harte hoop ik dat het Lutherjaar tot zegen zal zijn van heel de (wereld)kerk!

H. Klink, Hoornaar

Een preek van Franciscus

“Want de liefde van Christus dringt ons, daar wij tot het inzicht gekomen zijn dat als Eén voor allen gestorven is, wij allen gestorven zijn. (...) Wij zijn dan gezanten namens

Christus, alsof God zelf door ons vermaant. Namens Christus vragen wij: laat u met God verzoenen. Want Hem, die geen zonde gekend heeft, heeft Hij voor ons tot zonde gemaakt, opdat wij zouden worden gerechtigheid Gods in Hem."

2 Korinthiërs 5: 14-21

Dit is een wat aparte zin omdat Paulus als het ware in de vierde versnelling overgaat. Hij verhoogt de snelheid en nu zien we hem met een zekere vaart gaan. De liefde van Christus neemt hem in beslag, dringt hem en duwt hem voort. Wat is het wat Paulus zo'n vaart geeft? Dat is dat hij niet kan stil zitten wanneer hij de liefde van Christus ziet. Je kunt hem vergelijken met iemand die kortademig is omdat hij je iets belangrijks te vertellen heeft. Hij spreekt over Jezus, over het werk van de verzoening die Jezus heeft gebracht en ook over andere werken van verzoening van Christus en van de apostelen.

Vijf keer komt in dit gedeelte het woord verzoening voor. Vijf keer: het lijkt op een koorzang. Paulus herhaalt dit woord zo vaak om maar te onderstrepen dat God ons met zich heeft verzoend in Christus. Hij spreekt met kracht en met tederheid wanneer hij zegt: 'ik ben een ambassadeur in de naam van Christus.'

Als hij verder gaat met schrijven, lijkt het er vervolgens bijna op dat hij neerknielt om te vragen: 'Ik smeed u in de naam van Christus: laat u met God verzoenen.' Het is alsof hij daarmee zegt: 'Sla uw ogen neer, zodat u verzoend kunt worden met Hem.'

De haast, de bezorgdheid van Paulus doen mij denken aan Maria, toen zij, kort nadat zij de aankondiging van de engel had ontvangen, in haast vertrekt om haar nicht bij te staan. Het is de haast van de christelijke boodschap. En hier is deze boodschap uitgerekend die van de verzoening.

Let wel, de betekenis van de verzoening bestaat niet zomaar in het bij elkaar brengen van verschillende partijen, die ver van elkaar af staan. De echte verzoening is dat God in Christus onze zonden op zich genomen heeft en zich zonde gemaakt heeft voor ons. En

wanneer wij op weg gaan om onze zonden te erkennen, dan is het niet zo dat wij onze zonden belijden en God ze vergeeft. Nee, terwijl we ze belijden, vinden wij Jezus Christus en we zeggen tegen Hem: 'Dit is van U, ik maak U nog een keer tot zonde.' En dat heeft Christus graag, omdat dit zijn zending geweest is: zich zonde te maken voor ons — om ons van die zonde te kunnen verlossen. Dit nu is het geheimenis dat ervoor zorgde dat Paulus met apostolische ijver zijn weg ging. Wij dreigen deze boodschap te onderschatten wanneer wij haar terugbrengen tot: 'een christen moet dit doen en daarin geloven...' Nee, het gaat erom dat we komen tot déze waarheid die ontroert, tot déze liefde die de kern vormt van het christelijke leven: de liefde van de Vader die in Christus de wereld met zich verzoent.

De filosofen zeggen dat de vrede en een zekere rust samenhangen met de orde van alle dingen. Als alles goed geregeld is, is alles rustig. Maar dat is niet de christelijke vrede. De christelijke vrede is een onrustige vrede, het is geen geruste vrede. Het is een vrede die onrustig maakt, die voor ons uit gaat, om deze boodschap van de verzoening de wereld in te dragen. De christelijke vrede zet ons aan om vooruit te gaan. Dat is het begin, de wortel van de apostolische ijver.

Deze apostolische ijver komt dus niet zozeer voort uit de drang om proselieten te maken en statistieken voor zich te laten spreken. Zoals: dit jaar is het aantal christenen in veel landen gestegen en zijn er veel bewegingen op gang gekomen. Die statistieken zijn goed en ze helpen, maar proselieten maken is niet hetgeen God van ons vraagt. Wat de Heer van ons wil, is vooral deze boodschap brengen; en de kern van deze boodschap is: De zonden zijn daarginds, in Christus' lichaam en in zijn ziel. Dat klinkt dwaas, maar het is mooi! Het is de waarheid! En dat is de ergernis van het kruis.

De Heer wil ons deze ijver van Paulus geven. Hij wil ons ervan overtuigen dat het leven van een christen geen terminale therapie is om rustig te blijven tot wij in de hemel komen. Het leven van een christen is midden op de

weg, midden in het leven, en dat met de ijver van Paulus. De liefde van Christus neemt ons in haar bezit, ze dringt ons, ze drijft ons voort. En wij worden ontroerd als wij gewaar worden hoe de liefde van Christus ons in haar bezit neemt.

UIT: Ecclesia, november 2016

'Miskotte was een verscheurd mens'

Historicus Herman de Liagre Böhl maakte naam met biografieën van onder anderen Gorter en Wibaut. Nu heeft hij zich op de theoloog Miskotte gestort. "Een echte verkondiger en dominee", aldus de biograaf. Maar ook een prikkelbaar, gevoelig en romantisch mens.

Herman de Liagre Böhl is een gelouterd biograaf. Zijn biografie van dichter en communist Herman Gorter waaraan zijn proefschrift uit 1973 ten grondslag lag, verscheen in 1996 en oogstte lof en bewondering. Wat heeft Böhl bezielde om zich te wagen aan de biografie van een theoloog, en niet de eerste de beste: Kornelis Heiko Miskotte? Dezer dagen verschijnt zijn *Miskotte, Theoloog in de branding, 1894-1976*.

Miskotte is een groot theoloog geweest, maar wordt door velen als ontoegankelijk ervaren en door sommigen zelfs als achterhaald. Gorter, Wibaut, Lammers, Miskotte: geen vanzelfsprekend rijtje. Hoe kwam u ertoe om u in Miskotte te gaan verdiepen?

"Ik kom uit een conservatief hervormd nest, mijn ouders waren CHU'ers en ik was zelf een Leidse corpsbal. Ik kreeg daar genoeg van. Via mijn vader kwam ik midden jaren zestig in contact met de Berlijnse dominee Bé Ruys. Ze wist tot mijn verbazing dat ik een nazaat was van Hermann Friedrich Kohlbrugge, een befaamde negentiende-eeuwse theoloog. Daar in het Hendrik Kraemerhuis ben ik linkser geworden en nam ik afstand van mijn milieu. Bé Ruys gaf me een soort privécatechisatie,

geen bijbelles: ze las met mij delen uit *Joseph und seine Brüder* van Thomas Mann. Met haar medewerker Bas Wielenga ging ik naar Praag. Ik kwam Bé later nog eens in Utrecht tegen. Ze zei tegen me: 'Herman, dat geloof is niets voor jou.' Zo heb ik door haar afscheid genomen van de conservatieve wereld en zo ben ik door haar nooit aan het geloof gegaan. In Berlijn kreeg ik belangstelling voor geschiedenis. Dat ben ik toen gaan studeren. Dat ik nu toch een biografie heb geschreven over een theoloog is begonnen vanuit een vriendschap met een echtpaar van twee theologen. Ik vertelde hun over mijn voorvader Kohlbrugge en we raakten verder aan de praat over theologie en cultuur. Allebei zeiden ze dat ik me moest wagen aan een biografie van Miskotte. Ik vond mezelf als niet-godsdienstige daarvoor ongeschikt. Maar ze kwamen er steeds weer op terug. Mijn vrouw Sabine zat ooit in een leerhuis met de theoloog Bert ter Schegget. Zij zei me: 'Die biografie moet je echt doen. Die Miskotte is interessant, vooral ook vanwege zijn belangstelling voor de cultuur.' Zo is het begonnen. Maar ik begon niet zonder bagage. Op de lagere School met den Bijbel had ik al kennisgemaakt met veel bijbelse stof. En ik heb de laatste twee jaar van mijn middelbare school in huis gewoond bij een zeer belezen dominee."

Maar toch, je verdiepen in een 'moeilijke' theoloog als Miskotte: was die afstand niet te groot?

"Nee, het hoort bij het vak van biograaf om je daarin te kunnen verdiepen. Ik ben ook niet geschoold in de poëzie, maar heb me toch aan Gorter gewaagd. Ik zat in de redactie van het *Biografisch Woordenboek* en schreef daarvoor een bijdrage over de theoloog Gerardus van der Leeuw. Zijn theologie kon ik goed begrijpen en beschrijven. Ik heb de indruk dat me dat ook bij Miskotte gelukt is. Naarmate ik meer van hem las, begreep ik steeds beter waarom hij zo belangrijk is geweest. Hij is Nederlands meest authentieke protestantse theoloog."

Waarom was hij belangrijk?

"Ik kwam erachter dat mijn voorvader Kohlbrugge hem zeer beïnvloed heeft en voor hem misschien nog wel belangrijker was dan Karl Barth, aan wie hij ook veel te danken had. Kohlbrugge zei dat je aan de Thora, de vijf boeken van Mozes, genoeg had om de hele Bijbel te begrijpen. Daar komt Miskottes grote belangstelling voor joodse denkers vandaan en zijn voorliefde voor het Oude Testament. Dat is één. En verder is Miskotte een echte verzetsheld geweest. Al vanaf het eind van de jaren twintig verweerde hij zich tegen fascisme en nationaalsocialisme. Vóór de oorlog en tijdens de bezetting vocht hij voor een 'betere weerstand'. Hij moest daarbij opboksen tegen zijn eigen hervormde kerk, die hij veel te slap vond. Ik vind ook zijn godsopvatting boeiend. Hij spreekt, o.a. in *Bijbels ABC* uit 1941, onder invloed van het jodendom niet over God, maar over de Naam, over deze bijzondere God die hoort bij dat ene, bijzondere volk. 'Godvrezend' moest je zijn, heette het vroeger, maar bij Miskotte gaat het niet om angst voor het bovennatuurlijke, maar om het respecteren van deze Naam, deze bijzondere God met zijn bijzondere programma, te midden van de andere goden."

Hoe zou u Miskotte willen typeren nu u hem zo grondig hebt leren kennen?

"Ik vind Miskotte een echte verkondiger, dominee, volksvormer, vormingswerker, geen groot wetenschapper. Hij is geen degelijke

bronnenonderzoeker, wel een omgevallen boekenkast. Maar hij schrijft prachtig: leesbaar, strijdbaar en spannend. Ik wilde pertinent geen theologische biografie schrijven, geen prekenbiografie. Ik heb me er in het hele boek aan gehouden: een derde theologie, twee derde levensbeschrijving. Er zijn wel twee preken van hem die me veel hebben opgeleverd, de wat oudere preek *Geloof bij de gratie Gods*, vanwege de opvallende invloed van Kohlbrugge, en de prachtige bevrijdingspreek *Gods vijanden* vergaan, vanwege zijn verzetstheologie. Miskotte bouwt daarin een opklimmende reeks van vragen waarom de nazi's Gods vijanden kunnen heten. Om het leegplunderen van de economie? Om het monddood maken van mensen? Om de censuur? Om het vervolgen van politieke tegenstanders? Om de gevangenen, martelingen, executiepelotons? Nee, dat alles niet. Maar omdat zij in alle ernst een poging hebben gedaan om Israël uit te roeien, Gods volk en daarmee God zelf. 'Kun je dat bewijzen, dat Gods vijanden vergaan?' had een natuurkundige Miskotte na afloop gevraagd. Hij stond even met zijn mond vol tanden."

DOOR: *Willem van der Meiden*

UIT: *Nederlands Dagblad d.d. 31 oktober 2016*

N.a.v.: *Miskotte; theoloog in de branding, 1894-1976*

HERVORMDE GEMEENTE 'S-GRAVELAND EN HERVORMDE GEMEENTE KORTENHOEF

Nieuws van de zendingscommissie

In de laatste KSSK van 2016 willen wij u graag hartelijk bedanken voor alle giften die we dit jaar hebben ontvangen voor 'ons' zendingsdoel: het waterproject van Anco en Ewien van Bergeijk in Mali. Een bedankje aan u is zeker op zijn plaats, want we kunnen u leuk nieuws melden: het benodigde bedrag van € 4.750,00 voor de waterput in de Malinese gemeente N'Tossoni is opgehaald! Dit mooie bericht betekent voor de dorpsbewoners van N'Tossoni héél veel! Ze hoeven niet meer meerdere keren per dag kilometers te lopen naar een bron; om water te halen voor het koken van eten, het wassen van kleren en de verzorging van de kinderen. Op de gemeenschappelijke grond rond de waterput is men inmiddels van start gegaan met de aanleg van moestuinen. Eind oktober heeft Anco een bezoek gebracht aan

N'Tossoni en kon zo met eigen ogen zien hoe de tuinen ervoor stonden.

Het werk is goed gevorderd. Naar verwachting is het hekwerk rondom de tuinen inmiddels klaar. Op die manier kan men de dieren buiten de deur te houden, want in Mali lopen schapen, geiten, koeien en kippen vrij rond. De dominee van N'Tossoni is betrokken bij het tuinenproject. Hij vertelde Anco dat steeds meer dorpingen hem thuis én in zijn kerk bezoeken. Wat bijzonder! Zodra we u meer kunnen vertellen over dit project hoort u uiteraard van ons. Ondertussen oriënteren wij ons op een nieuw zendingsdoel. Daarover informeren wij u in een van de volgende KSSK's.

Hartelijke groeten,
Saskia Luijter, Janneke Verbruggen, Mieke Zijderveld, Daniëlle Niesing en Annemarie de Groot